

WATEROVERLAST IN DE DENDERSTREEK

Juni 2013 **Noodoproep van de burgemeesters aan de Vlaamse regering**

De burgemeesters van de Denderstreek en ZW-Pajottenland roepen de Vlaamse regering op om zonder verder uitstel de juiste maatregelen te nemen tegen de frequenter voorkomende overstromingen van de Dender en haar bijrivieren.

De gemeenten langs Dender en Marke vragen **échte prioriteit** voor de aanpak van de overstromingen in de Denderstreek met o.m. de volgende acties en maatregelen:

1. **onverwijd** de noodzakelijke **budgettaire middelen** en organisatorische aanpak voorzien voor de **vernieuwing van alle verouderde stuwen** op de Dender tussen Geraardsbergen en Aalst. Een **gelijktijdige** vernieuwing van deze stuwen is immers essentieel om de huidige situatie waarbij de afvoercapaciteit over het hele traject nog te beperkt blijft, zo vlug mogelijk de wereld uit te helpen;
2. de inspanningen voor **vasthouden, ophouden en buffering** van water in het gehele Denderbekken te intensifiëren;
3. een **beter gecoördineerde aanpak** tussen alle Vlaamse waterloop- en waterwegbeheerders, alsook een verbeterde afstemming tussen Wallonië en Vlaanderen te benaarstigen;
4. in afwachting van de noodzakelijke definitieve oplossingen, de mogelijkheden van **tijdelijke noodmaatregelen** (zoals de installatie van bypasses aan de sluizen en gebruik van de sluispanen voor waterafvoer) ernstig te onderzoeken;
5. **grotere transparantie** inzake gegevens verzekeren, **correcte informatie** verstrekken en **geloofwaardige communicatie** voeren over de problematiek, de gekozen oplossingen en de stand van zaken, zodat de argwaan en de twijfels bij de bevolking en lokale mandatarissen worden weggenomen;
6. de **provinciebesturen** oproepen een grotere en actievere rol te spelen in de problematiek van de overstromingen en hun inspanningen nog meer af te stemmen op deze van de Vlaamse overheid en de gemeenten.

De **burgemeesters** of plaatsvervangers

Dender

Geraardsbergen Handtekening

Ninove Handtekening

Roosdaal Handtekening via e-mail

Liedekerke Handtekening via e-mail

Denderleeuw Handtekening via e-mail

Affligem Handtekening via e-mail

Aalst Handtekening via e-mail

Lebbeke Handtekening via e-mail

Marke

Galmaarden Handtekening

Herne Handtekening

Bever Handtekening via e-mail

Toelichting bij de noodoproep van de burgemeesters aan de Vlaamse regering

De overstromingen van de Dender en zijrivieren: van kwaad naar erger?

Niet alleen het overstromingsgevaar nam toe, maar ook de onzekerheid over de effectiviteit van de aanpak door de bevoegde regionale overheden.

Toenemend aantal overstromingen

De laatste 20 jaar werden de gemeenten langs de Dender en haar belangrijkste zijrivier de Marke, gelegen in het grensgebied van de provincies Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Henegouwen, in toenemende mate getroffen door ernstige overstromingen met telkens grote menselijke en zware economische schade aan woningen, bedrijven en handelspanden.

De inwoners zijn terzake ervaringsdeskundigen geworden die ondertussen weten dat de terugkeerfrequentie van deze overstromingen 3 à 4 jaar bedraagt.

Bij deze winteroverstromingen treden Dender en Marke op ernstige wijze buiten hun oevers en zetten telkens een aantal stads- en dorpscentra en lager gelegen wijken blank.

Deux Acren, Geraardsbergen, Ninove, Roosdaal, Liedekerke, Denderleeuw en Teralfene langs de Dender en Galmaarden en Herne langs de Marke worden daarbij het vaakst getroffen.

De getroffen en ondertussen de kalender van 'hun' overstromingen zowat uit het hoofd: tijdens de jaarwisseling van 1993-1994, in 1995, tijdens de eeuwwisseling 1999-2000, bij de jaarwisseling van 2002-2003 en met als voorlopig hoogtepunt de heel zware overstromingen van november 2010.

Daarna zijn er nog de 'kleine' overstromingen geweest van januari 2011 en de 'net-niet'-overstroming van december 2012 die echter alles in petto had om opnieuw een heel zware overstroming te worden: december 2012 was immers de natste decembermaand met de grootste hoeveelheid neerslag sinds het begin van de waarnemingen. Toen hoofd- en zijrivieren van het Denderbekken in december 2012 tot tweemaal toe op het punt stonden buiten hun oevers te treden was er gelukkig telkens een korte pauze in de neerslag waardoor de gevreesde zware overstromingen vermeden werden.

Is de strijd tegen overstromingen wel prioritair?

Maar de schrik voor nieuwe overstromingen is bij de bevolking en haar lokale bestuurders tijdens de voorbije jaren niet meer weggegaan. Niet omdat getwijfeld wordt aan de technische haalbaarheid om deze problematiek ten gronde aan te pakken of beter te beheersen. Er wordt wel in toenemende mate getwijfeld aan de politieke wil van de bevoegde regionale autoriteiten en waterwegbeheerders om van de strijd tegen deze overstromingen een echte prioriteit van hun beleid te maken en er daadwerkelijk naar te handelen.

Verklaringen, plannen, en studies: daar is ondertussen geen gebrek aan, maar de effectieve uitvoering volgt de beloften en plannen niet. Eens de aandacht voor de laatste overstroming weer eens is weggeëbd, wordt de uitvoering blijkbaar telkens opnieuw wat minder dringend.

Stuwen van sluizen dienden al decennia aangepast te worden.

Het is nochtans genoegzaam bekend dat de meer dan 140 jaar oude sluizen sedert decennia niet meer aangepast zijn om grote watermassa's bij zware winterneerslag te verwerken.

De nood aan grotere afvoer van water is mede een gevolg van de voortschrijdende algemene verstedelijking en de daarmee gepaard gaande vermindering van de indringbare grondoppervlakte, maar houdt ook verband met de klimaatwijziging die gekenmerkt wordt door meer extreme weersomstandigheden.

Zowat dertig jaar geleden beschreef de toenmalige stadssecretaris van Aalst, Christiaan Willems in zijn boek *'De Dender en zijn Vlaamse steden'* (1984, Artis-Historia) de sterk verouderde waterbeheersing op de Dender als één van de belangrijkste maatschappelijke knelpunten van de Denderstreek en vroeg de bevoegde overheden om terzake te willen overgaan tot dringende actie.

Ook in officiële overheidsrapporten van de waterwegbeheerder zelf werd reeds meer dan 10 jaar geleden geschreven dat een optimale werking van de stuwen (een stuw is het onderdeel van een sluis dat de waterafvoer regelt en bepaalt) dé maatregel bij uitstek is met de grootste effectiviteit tegen de overstromingen en dat alle stuwen tussen Geraardsbergen en Aalst dringend moesten vernieuwd worden. Daardoor zou niet alleen de waterafvoer sterk kunnen verhoogd worden, maar ook nauwkeuriger geregeld, waardoor een reductie van meer dan 30% van de wateroverstort kan gerealiseerd worden..

Een batterij van maatregelen is noodzakelijk

Anderzijds is ondertussen ook het besef gegroeid dat waterbeheer en waterbeheersing een geheel van vele maatregelen vergt te beginnen bij het beperken van de verharde oppervlakten en het behoud van open ruimte, het maximaal laten indringen van water in de bodem, de vertraagde afvoer naar de hoofdrijvers en grote zijrivieren, het vermeerderen van bufferbekkens en natte zones, enz..

Daarbij moet echter worden opgemerkt dat de winteroverstromingen vaak een gevolg zijn van langdurige neerslag, verzadigde bodems en van felle neerslag in periodes dat de bufferbekkens reeds geheel of ten dele gevuld zijn.

Het is duidelijk dat in dat in deze samenloop van omstandigheden enkel nog een voldoende waterafvoercapaciteit via de hoofdwatweg de overstromingen kan vermijden.

Groeiend onbegrip voor herhaaldelijk uitstel

Dat de aanleg van overstromingsbekkens en soortgelijke werken heel wat tijd vergen omwille van wijziging van stedenbouwkundige plannen, verwerving van terreinen, bouwactiviteiten, vele administratieve procedures, dat beseffen vele burgers wel.

Dat de waterwegbeheerder er echter niet in slaagt om binnen redelijke en vooropgestelde termijnen en op gelijktijdige wijze de stuwen van alle eigen Dendersluizen te vernieuwen, daar bestaat veel minder begrip voor.

Gelijktijdigheid is essentieel

Gelijktijdigheid is daarbij essentieel omdat de noodzakelijk verhoogde waterafvoer ook harmonisch zou kunnen gebeuren via de verschillende stuwen.

Een verhoogde afvoer kan immers slechts enkel harmonisch en effectief gebeuren van zodra alle stuwen werden vernieuwd, want anders 'exporteert' men de overstromingen naar een andere gemeente wat niet de bedoeling kan zijn.

In het laatste decennium is gebleken dat de vernieuwing van alle stuwen steeds opnieuw zware vertraging opliep en om diverse redenen steeds werd uitgesteld, zodat men thans kan vaststellen dat men zelfs nog niet begonnen is aan bepaalde deeldossiers, ... die ondertussen

reeds meer dan 10 jaar geleden reeds als hoogdringend werden betiteld.

Invloed van werken op Waals grondgebied

Men kan de Waalse regering en haar waterwegbeheerder allerminst kwalijk nemen dat ze ondertussen wél grotere vooruitgang heeft gemaakt in de beveiliging tegen overstromingen van haar inwoners van de Denderstreek.

Op het grondgebied van Lessines (Deux-Acres) werd niet alleen recent begonnen met de aanpassingswerken van bepaalde oevers en ligt de aanleg van dijken ter studie, maar vordert ook het dossier van de vernieuwing van de laatste stuw (Deux-Acres), gelegen nabij de gewestgrens, gestaag.

Omdat de Vlaamse overheid geen gelijke tred hield, kunnen deze werken op Waals grondgebied bij een volgende noodsituatie een bijkomende negatieve invloed hebben op de situatie op Vlaams grondgebied.

Tijdelijke noodmaatregelen?

Ook als de Vlaamse overheid en haar waterwegbeheerder nu de keuze zouden maken om echt prioriteit te geven aan de gelijktijdige vernieuwing van alle stuwen van de sluizen tussen Geraardsbergen en Aalst, dan nog zal dit werk ongetwijfeld nog een paar jaar duren.

En wat gebeurt dan in afwachting van de realisatie van de nieuwe stuwen ?

Gewoon de Dender en haar zijrivieren nog twee of drie maal laten overstromen?

Ook op dat vlak pleiten meerdere deskundigen voor tijdelijke noodmaatregelen zoals het aanwenden van de sluiskommen als bijkomend waterafvoerkanaal met het openen van de puntdeuren (cfr. “*Startnota Februari 2004*” van WenZ, waarin wordt gepleit voor het gebruik van de sluisopeningen als noodvoorziening) of door het in gebruik nemen van gravitair werkende bijkomende bypasses (cfr. bypass op de Lembeek: in Halle: er werd een kanaaltje gegraven op de linkeroever dat water afvoert van de bovenzijde naar de benedenzijde van de sluis, waardoor een extra waterhoeveelheid kan geloosd worden).

Dat dergelijke tijdelijke noodmaatregelen ook een tijdelijke opschorting van de scheepvaart in de zone tussen Geraardsbergen en Aalst met zich zouden brengen is een gegeven dat zeker aanvaard zou worden gezien de scheepvaart in deze stroomopwaartse zone van de Dender, zeker in de winter, vrij beperkt is.

Geen foto van “bij ons”, maar voor hoe lang nog?

